

Vastaus kirjalliseen kysymykseen loukkaantuneiden villieläinten auttamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Jenni Pitkon /vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 443/2022 vp:

Mitä hallitus tekee, jotta vahingoittuneiden eläinten, kuten Enon karhuemon, kohdalla auttaminen on aina ensisijainen keino lopettamisen sijaan,

mitä hallitus tekee, jotta suomalaisten viranomaisten valmiudet auttaa vahingoittuneita suurpetoja kehittyvät ja

mitä hallitus tekee, jotta Enon karhun kaltaisten tapauksen kohdalla viranomaisilla olisi selkeät tulkintaohjeet siitä, milloin sekä luontodirektiivissä että eläinsuojelulaissa korkeaksi asetettu kynnys eläinten tappamiselle ylittyy?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Eläinsuojelulaissa (247/1996) on säännöksiä siitä, miten avutonta tai sairasta eläintä on pyrittävä auttamaan. Eläinsuojelulain 14 §:n 4 momentin mukaan sairasta, vahingoittunutta tai muutoin avuttomassa tilassa olevaa luonnonvaraista eläintä on pyrittävä auttamaan. Jos eläin on kuitenkin sellaisessa tilassa, että sen hengissä pitäminen on ilmeistä julmuutta sitä kohtaan, eläin on lopetettava tai on huolehdittava siitä, että se lopetetaan. Vastaavasti metsästyslakiin on säädetty riis-taeläimistä eläinsuojelulain periaatteita vastaavat säännökset. Metsästyslain 84 §:ssä säädetään avuttomassa tilassa olevan eläimen kohtelusta. Sairasta, vahingoittunutta tai muutoin avuttomassa tilassa olevaa metsästyslaissa tarkoitettua eläintä on pyrittävä auttamaan tai asiasta on pyrittävä ilmoittamaan alueen omistajalle, metsästysoikeuden haltijalle tai poliisille. Jos eläin on sellaisessa tilassa, että sen hengissä pitäminen ilmeisesti tuottaa sille kohtuutonta kärsimystä, löytäjä saa lopettaa eläimen, vaikka hänellä ei olisi alueella kyseisen eläimen pyydystämisen- tai tappamisoi-keutta tai eläin olisi tuona ajankohtana rauhoitettu. Luonnonsuojelulain 41 §:ssä säädetään myös, että sairaana, vahingoittuneena tai muutoin avuttomassa tilassa tavattua rauhoitettua eläintä on pyrittävä auttamaan. Eläin voidaan ottaa haltuun hoitoon kuljettamista ja tilapäistä hoitoa varten. Muutoin on noudatettava, mitä eläinsuojelulaissa säädetään.

Eläimen kärsimysten poistamiseksi eläin saadaan lopettaa, jos muita keinoja kohtuuttomien kärsimysten vähentämiseksi ei ole.

Avuttomaan tilaan joutuneita luonnonvaraisia eläimiä voidaan joissakin tilanteissa auttaa, esimerkiksi jäihin avantoon pudonneita hirvieläimiä voidaan toisinaan pelastaa vetämällä ne avannosta ylös ennen kuin ne ehtivät hukkua. Toiminta vaatii kuitenkin pelastustoiminnan erityisosaamista, kalustoa ja määrärahoja, joiden käytössä pelastusviranomaiset joutuvat perustellusti asettamaan ihmishenkien pelastamisen etusijalle. Luonnonvaraiset eläimet pyrkivät usein käyttäytymään lajityypillisesti saalistajia pakenemalla. Koska luonnonvaraiset eläimet eivät ole tottuneet ihmisen käsittelyyn, jo niiden kiinniottaminen ihmisen toimesta voi olla erittäin vaikeaa. On huomattava, että etenkin aikuisen luonnonvaraisen eläimen pyydystäminen, käsittely, kuljetus ja vangittuna pitäminen aiheuttaa sille lähtökohtaisesti aina jonkinasteista kärsimystä. Siksi on tarkoin harkittava, ettei auttamisen tarkoituksessa aiheuteta lopulta tarpeetonta kärsimystä.

Poliisihallitus on 10.1.2022 antanut ohjeen (POL-2020-6759), jonka kohdassa 6. Poliisin toimintalinja loukkaantuneiden suurpetojen ja villisikojen osalta todetaan seuraavaa: ”Suurpedon tai villisian loukkaantuessa liikenneonnettomuuden osallisena tai poliisin muutoin saadessa tiedon loukkaantuneesta suurpedosta tai villisiasta, eläimestä tulee pääsääntöisesti antaa lopettamismääräys. Perusteena lopettamismääräykselle ovat eläinsuojelulliset syyt sekä ihmisten turvallisuuden vaarantuminen. Poliisi voi päätöksenteossaan konsultoida tarvittavassa laajuudessa yhteistyöviranomaisia, esim. Luonnonvarakeskusta (LUKE), Suomen riistakeskusta, valvontaeläinlääkäreitä ja virallisia Euroopan eläintarha- ja akvaariojärjestön (EAZA) alaisia eläintarhoja (Suomessa Korkeasaaren eläintarha sekä Ähtärin ja Ranuan eläinpuistot).

Eläinlääkärien arvion mukaan pienpetoraudasta loukkaantuneelle eläimelle aiheutuu yleensä selkeää kipua ja kärsimystä, joka täyttää Eläinsuojelulain 14 § mukaiset kriteerit lopettamiselle eli eläintä ei voi jättää luontoon. Poliisilla on mahdollisuus yksittäistapauksissa harkita myös lopettamista lievempien keinojen käyttöä, esim. pyydystäminen, nukuttaminen ja rautojen poisto. Tämä voi tulla kyseeseen esimerkiksi, jos eläinlääkäri arvioi loukkaantumisen lieväksi ja/tai kokonaisarvioinnin perusteella lievempien keinojen käyttö on mahdollista (aika, resurssit, eläinyksilön tilanne, esim. pentue).

Poliisi voi tarvittaessa, ja erikseen päätettäessä pyytää virka-apua viranomaistoimijoilta (valvontaeläinlääkärit, LUKE) suurpetojen pyydystämisessä, nukuttamisessa ja rautojen poistossa. Valvontaeläinlääkäreillä ei ole karhun nukutukseen soveltuvia lääkeaineita tai välineitä, mutta sellaiset on saatavissa Luonnonvarakeskukselta.

Loukkaantuneen suurpedon (erityisesti karhun) pyydystäminen ja nukuttaminen on niin vaativa ja vaarallinen sekä mm. lääkemääräysten kannalta toimivaltuuksia sisältävä tehtävä, että sitä ei voida antaa kuin kokeneille, koulutetuille ja toimivaltaisille toimijoille. Suomessa tehtävään liittyvä riittävä kokemus, koulutus ja toimivaltuus (lupa) on ainoastaan Luonnonvarakeskuksen

(LUKE) toimijoilla. Poliisilla ei ole osaamista eikä välineitä tehtävän hoitamiseen. Virka-apu-pyyntö Luonnonvarakeskukselle pyydystämiseen, nukuttamiseen ja rautojen poiston osalta on ai-noa harkittavissa oleva menettely.

Jos Luonnonvarakeskus (Luke) antaa poliisille tehtävän hoidossa virka-apua, virka-avun pyytäjää (poliisi) vastaa tehtävään liittyvistä vastuu- ja korvauskysymyksistä, kuten esim. henkilö- ja omai-suusvahingoista sekä kulujen korvauksista. Luonnonvarakeskus määrittelee tehtävässä käytettä-vät pyydystämis- ja/tai nukutusmenetelmät. Loukkaantuneen eläimen tavoittaminen pyydystä-mistä ja nukuttamista sekä hoitoa varten voi olla erittäin vaikeaa ja sitoa resursseja määräämättö-mäksi ajaksi. Poliisin ja virka-apua antavien toimijoiden sitoutuminen pitkäaikaisiin jäljitysope-raatioihin ei ole perusteltua. Poliisi pyytää virka-apua enintään kolmen viikon (21 päivää) ajaksi kerrallaan. Virka-avun tarkemmasta sisällöstä sovitaan erikseen virka-avun pyytäjän ja antajan kesken.”

Koska luonnonvaraisten eläinten auttamisessa tai lopettamisessa tilanteet voivat olla hyvin erilai-sia, edellyttävät tilanteet tapauskohtaista harkintaa. Monessa tilanteessa eläimen pitäminen hen-gissä odottamassa onnistumistodennäköisyydeltään erittäin epävarmoja kiinniottoja tai kärsi-mystä pitkittäviä, epävarmoja hoitoyrityksiä, olisikin tosiasiaa laissa tarkoitettua julmuutta eläintä kohtaan, jolloin mahdollisimman nopea lopettaminen olisi ollut eläimelle tuskattomampi kohtalo. Suomalaisten viranomaisten voidaan katsoa sisäistäneen toiminnassaan lainsäädännön vaatimukset. Eläintä on pyrittävä auttamaan, mutta niissä tapauksissa, joissa se ei ole mahdollista, ja jos eläimen hengissä pitäminen on ilmeistä julmuutta sitä kohtaan, eläin on viimesijaisena kei-nona lopetettava. Maa- ja metsätalousministeriön käsityksen mukaan poliisin ohje on perusteltu, eikä ministeriöllä ole suunnitteilla tältä osin muutoksia asiaa koskevaan lainsäädäntöön.

Helsingissä 20.9.2022

Maa- ja metsätalousministeri Antti Kurvinen

VN/23642/2022-MMM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: